

نقش ورزش حرفه‌ای در رشد و گسترش ورزش زنان مسلمان

دکتر محمد احسانی^۱، افشار هنرور^۲، اسماعیل شریفیان^۳،

دکتر هاشم کوزه‌چیان^۴، فرزام فرزنان^۵

۱. استادیار دانشگاه تربیت مدرس

۲ و ۵. دانشگاه تربیت مدرس

۳. استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان

۴. دانشیار دانشگاه تربیت مدرس

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۷/۸/۸

تاریخ دریافت مقاله: ۸۶/۱۱/۱۶

چکیده

هدف: زنان از دیرباز با مسائل و مشکلات اجتماعی زیادی مواجه بوده‌اند که از جمله می‌توان به فقدان فرصت و امکان برای انجام فعالیت ورزشی یا ممنوعیت پرداختن به آن در تاریخی نه چندان دور، باورهای نادرست فرهنگی در جامعه، تبعیض رسانه‌ها در خصوص پوشش خبری ورزش زنان، عدم تمایل حامیان مالی از ورزش زنان و غیره اشاره کرد، البته در مقایسه با گذشته، ورزش زنان پیشرفت‌های خوبی داشته است؛ تصویب قانون عدم تبعیض بین زن و مرد در برنامه‌های آموزشی در آمریکا به‌عنوان یک سرآغاز، افزایش تعداد زنان تصمیم‌گیرنده در سازمان‌های ورزشی کشورهای مختلف، افزایش بودجه‌های مربوط به ورزش زنان و برتری زنان در بعضی از رشته‌های ورزشی از جمله شواهدی هستند که برای این ادعا وجود دارد. با توجه به اهمیت ورزش زنان کشور از جنبه‌های مختلف جسمانی، روحی، اجتماعی و سیاسی و نیز گسترش نیافتگی ورزش در میان این قشر مهم جامعه و با توجه به برگزاری چهارمین دوره بازی‌های اسلامی زنان در شهریور ۱۳۸۴، پژوهش حاضر در صدد برآمد تا نقش ورزش حرفه‌ای را در گسترش ورزش زنان مسلمان از دیدگاه مدیران، مربیان و ورزشکاران شرکت‌کننده در این بازی‌ها بررسی کند.

روش: روش این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی و ابزار آن پرسش‌نامه است که به‌صورت میدانی انجام شده است. نمونه آماری این پژوهش شامل تعداد ۵۰ نفر از صاحب نظران و مدیران ورزشی زن فعال در سازمان تربیت بدنی، فدراسیون‌ها، دانشگاه‌ها، آموزش و پرورش و باشگاه‌های ورزشی تهران، ۳۵ نفر از مربیان ایرانی و خارجی شرکت‌کننده در چهارمین دوره بازی‌های اسلامی زنان و ۶۵ نفر از ورزشکاران ایرانی و خارجی شرکت‌کننده در این بازی‌ها هستند. داده‌ها از طریق آزمون آماری فریدمن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که از دیدگاه نمونه‌های آماری پژوهش، «نقش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در افزایش مربیان زن مسلمان»، «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان مسلمان به ورزش قهرمانی» و «نقش مثبت ورزش حرفه‌ای در استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی» از جمله مهم‌ترین تأثیرات ورزش حرفه‌ای بر گسترش ورزش زنان مسلمان بود.

با توجه به یافته‌های حاصل از این پژوهش، به نظر می‌رسد گسترش ورزش زنان مسلمان، دارای ابعاد چندگانه‌ای است که همگی باید همزمان و به‌طور موازی گسترش یابند. به علاوه، به دلیل کارکردهای مختلفی که حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان مسلمان از ابعاد مختلف دارد، مسئولان فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و ورزشی و بهداشتی جامعه می‌توانند به گسترش ورزش حرفه‌ای زنان به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم برای نیل به اهداف سازمانی خود توجه کنند.

واژه‌های کلیدی: زنان ورزشکار ورزش حرفه‌ای، زنان مسلمان، گسترش ورزش

مقدمه

زنان از دیرباز با مسائل و مشکلات اجتماعی زیادی مواجه بوده‌اند. یکی از این مشکلات، فقدان فرصت و امکان پرداختن به ورزش در تاریخی نه چندان دور است (۱). در مقایسه با گذشته ورزش زنان پیشرفت‌های خوبی داشته است؛ مانند تصویب قانون عدم تبعیض زن و مرد در برنامه‌های آموزشی در آمریکا (۲)، افزایش تعداد زنان تصمیم‌گیرنده در سازمان‌های ورزشی کشورهای مختلف (۳)، افزایش بودجه‌های مربوط به ورزش زنان (۴ و ۵)، برتری زنان در بعضی از رشته‌های ورزشی (۶) و افزایش قراردادهای و رویدادهای ورزشی زنان با شرکت‌ها (۷). هرچند امروزه زنان مورد توجه مسئولان اجتماعی و فرهنگی کشورها قرار گرفته‌اند و در سه دهه اخیر فرصت‌های فراوانی برای پرداختن به ورزش و پیشرفت آنان فراهم شده است، اما فاصله بین ورزش زنان و مردان زیاد است و ورزش حرفه‌ای زنان با مشکلات و محدودیت‌های متعددی مواجه است که در این ارتباط می‌توان باورهای نادرست فرهنگی در خصوص ورزش حرفه‌ای زنان در جامعه (۸، ۹ و ۱۰) و محدودیت‌های ناشی از وظایف خانوادگی (همسراری و مراقبت از فرزندان) (۱۱) را نام برد. نگاهی کلی به سابقه پژوهش‌هایی که درباره ورزش زنان انجام شده است، نشان می‌دهد که اکثر این پژوهش‌ها در حیطه جامعه‌شناسی بوده و به ورزش زنان از دریچه ارتباط آن با نقش زنان در خانواده، ارتباط آنان با جامعه و مسائل و آسیب‌شناسی‌های خاص اجتماعی آن نگریسته شده است (۹، ۱۲ و ۱۳). همچنین تبعیض بین زنان و مردان در تسهیلات ارائه شده برای ورزش آنها (۱۴) از جمله مشکلات ورزش بانوان است، البته مشکلات اقتصادی باعث بازتاب‌های گوناگون زیادی در ورزش حرفه‌ای به‌ویژه ورزش حرفه‌ای زنان داشته است (۱۵) به‌طوری که هرگاه مدیران با مشکلات مالی دست به‌گریبان می‌شد، بیشترین لطمه را بخش ورزش حرفه‌ای زنان متحمل می‌شد. در کشور آمریکا بررسی‌ها نشان‌دهنده وضعیت ضعیف اجرای قانون و سند آی. ایکس: ماده ۹ اصلاحات آموزشی در مورد ممنوعیت تبعیض

بین زنان و مردان) بود (۱۶). در مورد تفاوت بین حقوق ورزشکاران حرفه‌ای زن و مرد، پژوهشی در کشور آمریکا در سال ۲۰۰۳ نشان داد که از نظر درآمد ورزش حرفه‌ای زنان قابل مقایسه با ورزش حرفه‌ای مردان نیست (۷). نابرابری فرصت‌های مربیگری (۲، ۱۷ و ۱۸) کمبود فضاهای ورزشی ویژه زنان (به‌ویژه زنان مسلمان) (۱۹، ۲۰) مسائل مربوط به نوع لباس زنان ورزشکار (به‌ویژه زنان ورزشکار مسلمان) (۱۳) نابرابری فرصت‌ها برای پرداختن زنان به ورزش حرفه‌ای از نظر تعداد رشته‌های ورزشی (۱۶، ۲۱) مشکلات اقتصادی و تبعیض در تخصیص اعتبارات به ورزش بانوان (۴، ۲۱ و ۲۲) از دیگر مشکلات مربوط به بخش ورزش زنان است. هرچند پیشرفت و کامیابی ورزش حرفه‌ای در سده بیستم تا اندازه‌ی زیادی به نقش رسانه‌ها گره خورده است و رسانه‌ها هم در مورد ترویج و هم در سرمایه‌گذاری ورزش حرفه‌ای ایفای نقش کرده‌اند. اما بین پوشش خبری ورزش زنان و مردان تبعیض قائل می‌شوند (۲۳ و ۲۴) و حامیان مالی تمایل کمی به حمایت از ورزش زنان دارند (۲۱ و ۲۲). اگرچه زنان در عرصه ورزش گام‌های بسیار بزرگی برداشته‌اند، گمان اجرای عدالت اشتباه است؛ برای نمونه تقریباً پس از ۲۵ سال از تصویب ماده ۹ اصلاحات آموزشی در مجلس آمریکا، در سطح دانشگاهی، دبیرستانی و بین دانشگاهی هیچگاه نسبت دریافت بودجه و دسترسی به تسهیلات و تجهیزات بین ورزش زنان و مردان به مرز ۵۰ درصد نزدیک نشد. در مورد پوشش رسانه‌ای رویدادهای ورزشی زنان نیز اوضاع به همین منوال است (۱۵)، اما مسئله عمده‌ای که وجود دارد، نگرش‌های اجتماعی و فرهنگی موجود می‌باشد که باعث شده است به ورزش زنان با دیدی تحقیرآمیز نگریسته شود. تحقیقات انجام شده در این زمینه، گواه این مدعا است (۹). پژوهش‌ها بر این حقیقت تاکید کرده‌اند که زنان مسلمان برای شرکت در ورزش با مشکلات اجتماعی و فرهنگی اعمال شونده از سوی جامعه مواجه هستند؛ برای مثال مشخص شده است زنان مسلمان در رویدادهای ورزشی بین‌المللی مانند بازی‌های المپیک حضور نمی‌یابند و در صورتی که این کار را انجام دهند از سوی جامعه خود مورد تبعیض واقع یا طرد می‌شوند (۲۵). البته مشکلات دیگری نیز در مورد ورزش زنان مسلمان وجود دارد؛ برای مثال در کشور انگلستان، مسئله خشونت جنسی، مذهبی و نژادی در قبال مسلمانان و عدم ارائه اطلاعات صحیح در مورد جنسیت و اسلام توسط رسانه‌ها، باعث شکل‌گیری قضاوت عجولانه و تبعیض در مورد مسلمانان و اسلام‌بیزاری^۱ شده است (۱۲). این مشکلات که از سوی جامعه اعمال می‌شود نیز عرصه را برای ورزش زنان مسلمان، به‌ویژه در سایر کشورها تنگ کرده است. زنان مسلمان وضعیت ظاهری و پوشش متمایزی دارند که این مسئله در مورد زنان بسیاری از دیگر مذاهب صدق نمی‌کند. مذهب زنان

مسلمان به دلیل پذیرش قوانین حجاب اسلامی و داشتن لباس‌های متمایز، در هر محیطی آشکار است. این آشکاری با توجه به زمینه، باورها و ارزش‌های افرادی که با زنان مسلمان در ارتباط هستند اثرات مثبت یا منفی دارد (۱۲). این پژوهش برآن است تا با توجه به اهمیت این حوزه و خلاء مطالعاتی آن، با بررسی دیدگاه‌های افراد درگیر در حوزه ورزش زنان مسلمان (مدیران، مربیان و ورزشکاران) در زمان چهارمین دوره بازی‌های اسلامی زنان مسلمان، نقش ورزش حرفه‌ای را در رشد ورزش زنان مسلمان تبیین کند. از این رو، این سوال‌ها مطرح است که آیا ورزش حرفه‌ای نقشی در گسترش ورزش زنان مسلمان دارد؟ زنان ورزشکار چه نظراتی در خصوص حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان مسلمان دارند؟ حرفه‌ای شدن ورزش زنان مسلمان چه اثرات منفی و مثبتی از جنبه‌های ورزشی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و سیاسی دارد؟ چه موانع و فرصت‌هایی بر سر راه گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان (ورزشی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی، اجتماعی) وجود دارد؟ و چه ضرورت و راهکارهایی برای حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان مسلمان وجود دارد؟

روش پژوهش

روش این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است و به صورت میدانی انجام می‌شود. سه جامعه آماری در این پژوهش لحاظ شده است. نمونه آماری این پژوهش عبارت بودند از: ۱ - تعداد ۵۰ نفر از صاحب‌نظران و مدیران ورزشی زن فعال در سازمان تربیت بدنی، فدراسیون‌ها، دانشگاه‌ها، آموزش و پرورش و باشگاه‌های ورزشی شهر تهران؛ ۲ - تعداد ۳۵ نفر از مربیان ایرانی و خارجی شرکت کننده در چهارمین دوره بازی‌های اسلامی زنان؛ ۳ - تعداد ۶۵ نفر از ورزشکاران ایرانی و خارجی شرکت کننده در بازی‌های اسلامی زنان. تعداد ورزشکاران شرکت کننده براساس اطلاعات فدراسیون اسلامی ورزش زنان ۱۵۸۷ نفر بودند و اطلاعات در مورد تعداد مربیان متناقض بود.

جدول تعیین حجم نمونه کرجکت و مورگان بهترین حجم نمونه برای جامعه ۱۶۰ نفری، ۳۱۰ نفر است. برای این منظور تعداد ۳۵۰ پرسش‌نامه در میان جامعه آماری به صورت تصادفی توزیع شده ولی تنها ۱۴۳ پرسش‌نامه عودت داده شد که تعداد ۴۳ پرسش‌نامه مخدوش و غیرقابل استفاده بود و در نهایت ۱۰۰ پرسش‌نامه کامل (۳۵ مربی و ۶۵ ورزشکار) به دست آمد. ابزار اندازه‌گیری پرسش‌نامه محقق ساخته‌ای بود که به دلیل فقدان پرسش‌نامه‌ای استاندارد تهیه شده بود. این پرسش‌نامه حاوی ۶۴ سوال و پوشش دهنده اهداف پژوهش بود و به صورت طیف پنج مرتبه‌ای لیکرت طراحی شده بود. پژوهشگران این پژوهش طی راهنما،

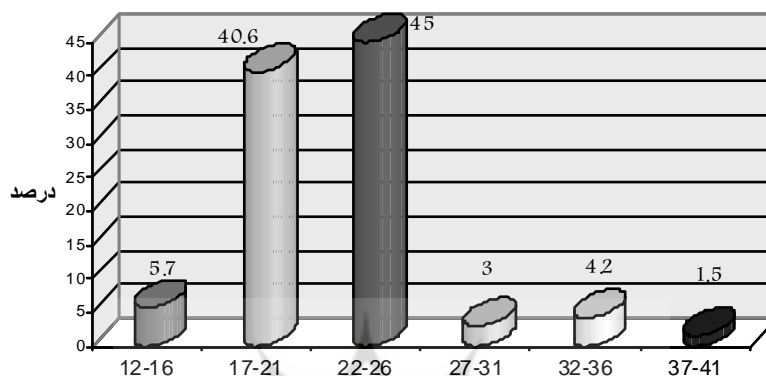
تعداد ۵۰ پرسش‌نامه برای بررسی میزان پایایی سؤالات طراحی شده، بین نمونه آماری نخست، یعنی مدیران ورزشی توزیع کردند. پس از جمع‌آوری آنها، آمارگر اطلاعات حاصل را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد و در نهایت با قابل قبول بودن پایایی پرسش‌نامه (آلفای کرونباخ = ۰/۸۴) به‌عنوان ابزار پژوهش، برای مرحله اصلی پژوهش در مسابقات ورزشی زنان کشورهای اسلامی آماده شد. پرسش‌نامه به سه زبان انگلیسی، عربی و فارسی آماده شد که بسیاری از شرکت‌کنندگان با این زبان‌ها آشنایی داشتند. تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش در دو سطح آماری توصیفی و استنباطی انجام شد. در سطح آمار توصیفی و برای توصیف مشخصات افراد نمونه مانند تعداد، میزان تحصیلات، سابقه مدیریت، سابقه مربیگری، سابقه ورزشکاری و وضعیت شغلی از نظر ورزشکار حرفه‌ای بودن یا نبودن؛ از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی استفاده شد. در سطح آمار استنباطی با توجه به چگونگی تحلیل داده‌ها و پیش فرض‌های آماری از آزمون فریدمن استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

از کل ۱۵۰ نفر نمونه پژوهش، تعداد ۷۳ نفر از ایران، ۶ نفر از افغانستان، ۳ نفر از آلبانی، ۵ نفر از آذربایجان، ۴ نفر از بحرین، ۲ نفر از بوسنی و هرزگوین، ۴ نفر از امارات، ۲ نفر از انگلیس، ۱ نفر از اتیوپی، ۱ نفر از آلمان، ۲ نفر از اندونزی، ۳ نفر از عراق، ۶ نفر از اردن، ۷ نفر از کویت، ۳ نفر از لبنان، ۶ نفر از مالزی، ۲ نفر از پاکستان، ۵ نفر از قطر، ۲ نفر از روسیه، ۱ نفر از ژاپن، ۴ نفر از سوریه و ۱ نفر از آمریکا بودند. ۷ نفر از نمونه‌های خارجی ملیت خود را مشخص نکرده بودند. در ذیل به داده‌های توصیفی حاصل از تحلیل پرسش‌نامه‌ها اشاره شده است.

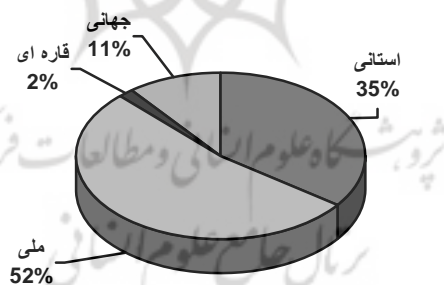
۱) داده‌های توصیفی مربوط به ورزشکاران

در شکل زیر فراوانی گروه‌های مختلف سنی ورزشکاران ارائه شده است.

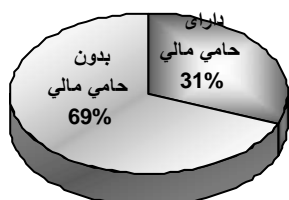
نمودار ۱. وضعیت سنی ورزشکاران

نمودار بالا نشان می‌دهد که ۸۵/۶ درصد از ورزشکاران سنی بین ۱۷ تا ۲۶ سال داشته‌اند که نشان از جوان بودن نمونه‌های آماری ورزشکار است. در نمودار زیر وضعیت سابقه ورزشی ورزشکاران مشخص شده است.

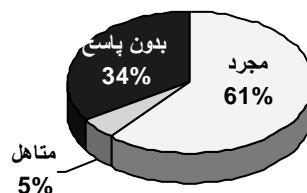

نمودار ۲. سابقه ورزشی ورزشکاران

داده‌ها نشان می‌دهد اکثر ورزشکاران (۸۷ درصد) سابقه ورزشی استانی و ملی داشته‌اند که با توجه به این که بانوان مسلمان کمتر در مسابقات بین المللی شرکت می‌کنند این موضوع طبیعی به نظر می‌رسد. نمودارهای زیر وضعیت تاهل و وضعیت برخورداری از حامی مالی ورزشکاران را نشان می‌دهد.

نمودار ۴. وضعیت حامی مالی ورزشکاران

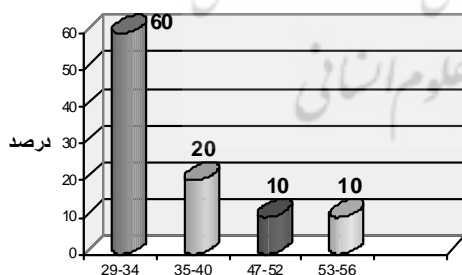

نمودار ۳. وضعیت تاهل ورزشکاران

داده‌های حاصل از پرسش‌نامه نشان داد بیشتر ورزشکاران مجرد بودند، البته درصد مهمی از آنها به این سوال پاسخ نداده بودند که دلیل آن برای پژوهشگران مشخص نشد. همچنین همان‌گونه که پیش‌بینی می‌شد، بیشتر ورزشکاران زن مسلمان فاقد حامی مالی بودند و تنها ۳۱ درصد از آنها حامیان مالی داشتند.

۲) داده‌های توصیفی مربوط به مربیان

وضعیت سن و سابقه ورزشی مربیان نمونه آماری پژوهش، در نمودارهای زیر نمایش داده شده است.

نمودار ۶. وضعیت سابقه ورزشی مربیان

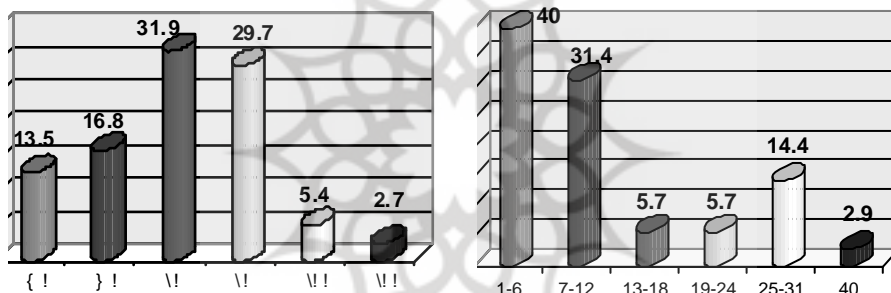

نمودار ۵. وضعیت سن مربیان

داده‌ها نشان داد مریبان نمونه آماری پژوهش نیز نسبتاً جوان بودند، به گونه‌ای که ۶۰ درصد از آنها بین ۲۹ تا ۳۴ سال بودند. همچنین ۳۰ درصد مریبان اظهار داشتند که دارای سابقه ورزشی جهانی بوده‌اند. ۲۰ درصد نیز این سابقه را ملی و ۲۰ درصد نیز استانی ذکر کرده بودند.

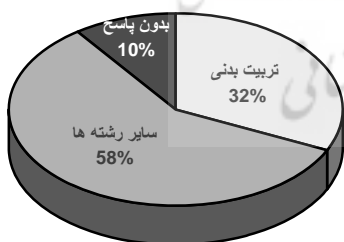
۳) داده‌های توصیفی مربوط به مدیران

در نمودارهای زیر به ترتیب وضعیت سنی، سابقه مدیریتی، رشته تحصیلی و سابقه ورزشی مدیران ورزشی نمونه آماری پژوهش آورده شده است.

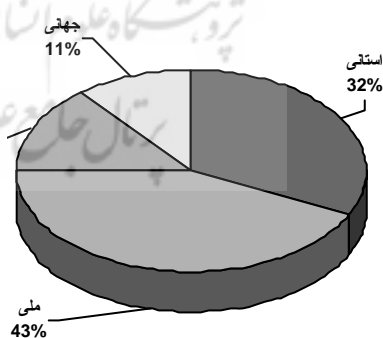

نمودار ۸. سابقه مدیریتی مدیران ورزشی

نمودار ۷. وضعیت سن مدیران

نمودار ۱۰. سابقه ورزشی مدیران

نمودار ۹. وضعیت تحصیلی مدیران

نمودارها نشان می‌دهند ۶۱٫۶ درصد از مدیران بین ۳۸ تا ۵۳ سال بودند، ۷۱٫۴ درصد از آنها سابقه مدیریتی بین ۱ تا ۱۲ سال داشتند، بیشتر دارای تحصیلات در رشته‌های غیر تربیت بدنی (۵۸ درصد) و سابقه ورزشی ملی (۴۳ درصد) بودند.

یافته‌های مربوط به سئوالات پژوهش

آیا ورزش حرفه‌ای نقشی در گسترش و رشد ورزش زنان مسلمان دارد؟

بر اساس نتایج حاصل از آزمون فریدمن، تفاوت معنی‌داری میان رتبه‌های تخصیص داده شده برای ۱۴ عامل پیش بینی شده برای این سوال مشاهده شد ($P < 0/015$). «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش قهرمانی»، «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش همگانی» و «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش حرفه‌ای» رتبه‌های اول تا سوم اهمیت را به خود اختصاص داده بودند.

جدول ۱. نتایج آزمون فریدمن برای سوال اول پژوهش

ردیف	مولفه	میانگین رتبه
۱	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش قهرمانی می‌شود	۸٫۴۰
۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش همگانی می‌شود	۸٫۲۲
۳	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش حرفه‌ای می‌شود	۷٫۹۵
۴	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش مربیان زن مسلمان می‌شود	۷٫۸۳
۵	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش محیط‌های آموزشی می‌شود	۷٫۵۹
۶	ورزش حرفه‌ای زنان باعث افزایش توجه رسانه‌ها به ورزش زنان می‌شود	۷٫۵۶
۷	فعالیت سازمان‌ها و نهادهای ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث توسعه ورزش زنان جوامع اسلامی می‌گردد	۷٫۴۲
۸	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش فرصت استفاده از فضاها و تسهیلات ورزشی موجود می‌شود	۷٫۲۴
۹	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث رفع باورهای نادرست در خصوص ورزش زنان می‌شود	۷٫۲۴
۱۰	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش توجه دولت‌ها به ورزش زنان می‌شود	۷٫۲۰
۱۱	ورزش حرفه‌ای زنان باعث افزایش توجه اسپانسرها به ورزش زنان می‌شود	۷٫۱۹
۱۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش آگاهی‌های فنی مدیران ورزشی زن می‌شود	۷٫۱۷
۱۳	زنان ورزشکار حرفه‌ای مسلمان الگوی مناسبی جهت پرداختن زنان جوامع اسلامی به ورزش است	۷٫۰۹
۱۴	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش آگاهی‌های علمی مدیران ورزشی زن می‌شود	۶٫۹۲

زنان ورزشکار چه نظرانی در خصوص حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان مسلمان دارند؟

براساس نتایج حاصل از آزمون فریدمن، تفاوت معنی‌داری میان رتبه‌های تخصیص داده شده برای ۱۱ عامل پیش بینی شده برای این سوال مشاهده شد ($P < 0/01$). «نقش ورزش حرفه‌ای در پیشگیری از انحرافات اجتماعی زنان مسلمان»، «عدم حمایت دولت‌های جوامع اسلامی از ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان» و «حمایت نامطلوب حامیان مالی از ورزش حرفه‌ای زنان در جوامع اسلامی» به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم اهمیت را از دیدگاه نمونه‌های پژوهش حاضر به خود اختصاص داده بودند.

جدول ۲. نتایج آزمون فریدمن برای سوال دوم پژوهش

ردیف	مولفه	میانگین رتبه
۱	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث پیشگیری از انحرافات اجتماعی آنان می‌شود	۷,۷۷
۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان توسط دولت‌های جوامع اسلامی مورد توجه قرار می‌گیرد	۷,۳۶
۳	جوامع اسلامی در حال حاضر به ورزش همگانی نیاز دارند تا ورزش حرفه‌ای	۷,۰۴
۴	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان دارای مدیریت و سازماندهی علمی در جوامع اسلامی است	۶,۶۹
۵	پوشش لباسی زنان مسلمان با گسترش ورزش حرفه‌ای آنان منافات دارد	۶,۱۵
۶	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در جوامع اسلامی توسط رسانه‌ها به صورت مطلوب پوشش داده می‌شود	۶,۰۶
۷	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در جوامع اسلامی توسط حامیان مالی به صورت مطلوب مورد حمایت قرار می‌گیرد	۵,۵۵
۸	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش دوپینگ در میان زنان ورزشکار می‌شود	۵,۱۱
۹	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان با اجرای وظایف خانوادگی آنان منافات دارد	۵,۰۳
۱۰	ورزش حرفه‌ای زنان با مسائل اجتماعی جوامع اسلامی منافات دارد	۴,۷۶
۱۱	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان با مسائل مذهبی جوامع اسلامی منافات دارد	۴,۵۱

حرفه‌ای شدن ورزش زنان مسلمان چه اثرات منفی و مثبتی از جنبه‌های ورزشی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و سیاسی دارد؟

براساس نتایج حاصل از آزمون فریدمن، تفاوت معنی‌داری میان رتبه‌های تخصیص داده شده برای ۱۲ عامل پیش بینی شده برای این سوال مشاهده شد ($P < 0/01$). «نقش مثبت ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی»، «نقش مثبت ورزش

حرفه‌ای زنان مسلمان در توجه والدین به ورزش فرزندان دختر» و «نقش مثبت ورزش حرفه‌ای در افزایش تندرستی زنان مسلمان» رتبه‌های اول تا سوم اهمیت را از دیدگاه نمونه‌های پژوهش حاضر به خود اختصاص داده بودند. از این رو، مهم‌ترین نظرات از دیدگاه آزمودنی‌های پژوهش در خصوص اثرات حرفه‌ای شدن ورزش زنان مسلمان، استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی، توجه والدین به ورزش فرزندان دختران و افزایش تندرستی زنان مسلمان است.

جدول ۳. نتایج آزمون فریدمن برای سوال سوم پژوهش

ردیف	مولفه	میانگین رتبه
۱	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی می‌شود	۸.۴۰
۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث توجه والدین به ورزش دخترانشان می‌شود	۸.۳۸
۳	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش سطح تندرستی آنان می‌شود	۸.۲۰
۴	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش آگاهی از هم‌کیشان خود در سایر کشورها می‌شود	۸.۰۹
۵	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش سطح اعتماد به نفس آنان می‌شود	۸.۰۷
۶	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث رونق صنعت گردشگری جوامع اسلامی می‌شود	۷.۷۱
۷	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش ارتباطات اجتماعی آنان می‌شود	۷.۶۷
۸	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث بهبود انجام وظایف خانوادگی آنان می‌شود	۶.۲۲
۹	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث کاهش توجه زنان به حجاب اسلامی می‌شود	۴.۶۵
۱۰	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث شکل‌گیری خلق و خوی مردانه در آنان می‌شود	۳.۶۴
۱۱	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش پرخاشگری و خشونت در آنان می‌شود	۳.۵۳
۱۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث برهم خوردن زیبایی بدنی زنانه در آنان می‌شود	۳.۴۶

چه موانعی و فرصتهایی بر سر راه گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان (ورزشی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی، اجتماعی) وجود دارد؟

براساس نتایج حاصل از آزمون فریدمن، تفاوت معنی‌داری میان رتبه‌های تخصیص داده شده برای ۱۵ عامل پیش‌بینی شده برای این سوال مشاهده شد ($P < 0/01$). «وجود علاقه در جوانان برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان (به‌عنوان یک فرصت)»،

«وجود افراد مستعد فراوان برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان (به‌عنوان یک فرصت)» و «وجود تنوع جغرافیایی لازم در جوامع اسلامی برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان (به‌عنوان یک فرصت)»؛ به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم اهمیت را از دیدگاه نمونه‌های پژوهش حاضر به خود اختصاص داده بودند.

جدول ۴. نتایج آزمون فریدمن برای سوال چهارم پژوهش

ردیف	مولفه	میانگین رتبه
۱	برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در جوانان علاقه لازم وجود دارد	۱۰.۸۹
۲	برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان افراد مستعد فراوانی وجود دارد	۹.۶۴
۳	برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان تنوع جغرافیایی لازم در جوامع اسلامی وجود دارد	۹.۴۶
۴	برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان توجه عمومی به ورزش حرفه‌ای وجود دارد	۹.۳۲
۵	برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان مربیان متخصص لازم وجود دارد	۸.۳۵
۶	برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان قوانین و مقررات لازم وجود دارد	۸.۳۰
۷	برای گسترش کمی و کیفی ورزش زنان مسلمان فرصت‌های تبلیغاتی لازم وجود دارد	۸.۰۷
۸	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان زیر ساخت‌های فرهنگی لازم وجود دارد	۷.۵۴
۹	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان ورزش همگانی و قهرمانی رشد لازم را دارد	۷.۳۵
۱۰	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان سازمان‌ها و تشکیلات مدیریتی لازم وجود دارد	۷.۳۲
۱۱	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان بخش خصوصی مشارکت لازم را دارد	۷.۱۵
۱۲	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان فرایندهای نظام مند استعدادیابی وجود دارد	۷
۱۳	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان فضاها و تجهیزات ورزشی لازم وجود دارد	۶.۹۷
۱۴	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان پژوهش‌های علمی لازم انجام می‌شود	۶.۵۹
۱۵	برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باشگاه‌ها درآمذایی لازم را دارند	۶.۰۴

چه ضرورت و راهکارهایی برای حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان مسلمان وجود دارد؟

براساس نتایج حاصل از آزمون فریدمن، تفاوت معنی‌داری میان رتبه‌های تخصیص داده شده برای ۱۲ عامل پیش بینی شده برای این سوال مشاهده نشد ($P < 0/21$). اگرچه می‌توان میانگین رتبه‌های به‌دست آمده را نشان از میزان اهمیت آنها دانست، این میزان اهمیت معنادار نیست.

جدول ۵. نتایج آزمون فریدمن برای سوال پنجم پژوهش

ردیف	مолفه	میانگین رتبه
۱	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان مستلزم افزایش سطح علمی و تجربه مربیان است	۷.۱۶
۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان پشتوانه لازم را برای تیم‌های ملی فراهم می‌آورد	۷.۰۲
۳	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان برای هماهنگی و همسویی با جامعه جهانی ضروری است	۶.۹۹
۴	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در راستای میزبانی رویدادهای بین‌المللی ضروری است	۶.۹۳
۵	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان مستلزم ایجاد نظام شناسایی استعدادها و ورزشی در هر کشور است	۶.۶۱
۶	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان مستلزم ارتباط تنگاتنگ موسسات اجرایی این حوزه است	۶.۵۲
۷	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان مستلزم ایجاد بینش و اخلاقیات متناسب با شرایط جدید ورزش حرفه‌ای است	۶.۴۱
۸	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث نشر فرهنگ اسلامی می‌شود	۶.۳۷
۹	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث بهبود وضعیت اقتصادی صنعت ورزش جوامع اسلامی می‌شود	۶.۲۳
۱۰	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش مراودات بین‌المللی آنان می‌شود	۶.۱۵
۱۱	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان مستلزم مدیریت علمی و متولی واحد ورزش حرفه‌ای در هر کشور است	۶.۰۸
۱۲	گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان مستلزم افزایش سهم بخش خصوصی در فعالیت‌های درآمدزای آن است	۵.۵۳

تحلیل فریدمن برای کلیه عوامل پژوهش (۶۴ مورد)

براساس نتایج حاصل از آزمون فریدمن، تفاوت معنی‌داری میان رتبه‌های تخصیص داده شده برای ۴ عامل از ۶۴ عامل پیش بینی شده برای این سوال مشاهده شد ($P < 0/01$). «نقش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در افزایش مربیان زن مسلمان»، «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان مسلمان به ورزش قهرمانی»، «نقش مثبت ورزش حرفه‌ای در استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی» و «نقش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در توجه والدین به ورزش فرزندان دختر» به ترتیب مهم‌ترین موارد از دیدگاه نمونه‌های آماری پژوهش در ارتباط با ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان بود.

جدول ۶. نتایج آزمون فریدمن کلیه مولفه‌های پژوهش

ردیف	مولفه	میانگین رتبه
۱	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش مربیان زن مسلمان می‌شود	۴۴,۸۵
۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش قهرمانی می‌شود	۴۴,۵۸
۳	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی می‌شود	۴۴,۳۵
۴	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث توجه والدین به ورزش دخترانشان می‌شود	۴۳,۴۹
۵	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش آگاهی از وضعیت هم‌کیشان خود در سایر کشورها می‌شود	۴۳,۳۷
۶	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش همگانی می‌شود	۴۳,۳۴
۷	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش توجه رسانه‌ها به ورزش زنان می‌شود	۴۲,۶۹
۸	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان پشتیبان لازم را برای تیم‌های ملی فراهم می‌آورد	۴۲,۶۸
۹	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش حرفه‌ای می‌شود	۴۲,۵۵
۱۰	فعالیت سازمان‌ها و نهادهای ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث گسترش ورزش زنان جوامع اسلامی می‌شود	۴۲,۱۸
۱۱	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث رفع باورهای نادرست در خصوص ورزش زنان می‌شود	۴۱,۹۸
۱۲	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش سطح اعتماد به نفس آنان می‌شود	۴۱,۹۳
۱۳	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش آگاهی‌های فنی مدیران ورزشی زن می‌شود	۴۱,۳۸
۱۴	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش سطح تندرستی آنان می‌شود	۴۱,۲۲
۱۵	ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان باعث افزایش توجه دولت‌ها به ورزش زنان می‌شود	۴۱,۰۶

بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش سوال‌های اصلی پژوهش که در راستای هدفهای اصلی پژوهش طراحی شده‌اند و همچنین یافته‌های مربوط به آنها مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند.

۱- آیا ورزش حرفه‌ای نقشی در گسترش و رشد ورزش زنان مسلمان دارد؟

یافته‌های پژوهش نشان داد «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش قهرمانی»، «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش همگانی» و «نقش ورزش حرفه‌ای در تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش حرفه‌ای» بیشترین اهمیت را در ارتباط با این سوال داشتند. پیشرفت زنان در ورزش، از گذشته نیز تقریباً بر همین اساس صورت گرفته است و منشا گسترش ورزش زنان و توجه زنان به ورزش قهرمانی و حرفه‌ای در بازی‌های المپیک باستان و نوین بوده است که در نهایت ورزش زنان را به شکل کنونی در آورده است (۲۶). براساس تقسیم‌بندی مول^۱ و همکاران ورزش به چهار بخش «ورزش آموزشی»، «ورزش تفریحی»، «ورزش قهرمانی» و «ورزش حرفه‌ای» تقسیم شده است. این مدل بیان می‌کند که گسترده‌ترین بخش ورزش، ورزش آموزشی است که افراد پس از آن به ورزش تفریحی (همگانی) رهنمون می‌شوند. از این طریق نیز افراد با استعداد به ورزش قهرمانی و افراد نخبه به ورزش حرفه‌ای هدایت می‌شوند (۲۷). این روند نشان می‌دهد حیطه‌های مختلف ورزش ارتباط تنگاتنگی با هم دارند؛ لذا عوامل مذکور که اهمیت آن در پژوهش مشخص شده است، با یکدیگر بی‌ارتباط نیستند. ورزشکاران حرفه‌ای می‌توانند از نظر مهارت در یک رشته ورزشی، الگوی ورزشکاران نیمه‌حرفه‌ای و حتی غیرحرفه‌ای باشند و بدین طریق در ارتقاء کیفی رشته ورزشی خود مؤثر باشند.

۲- زنان ورزشکار چه نظراتی در خصوص حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان مسلمان دارند؟

یافته‌های پژوهش نشان داد «نقش ورزش حرفه‌ای در پیشگیری از انحرافات اجتماعی زنان مسلمان»، «عدم حمایت دولت‌های جوامع اسلامی از ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان» و «حمایت نامطلوب حامیان مالی از ورزش حرفه‌ای در جوامع اسلامی» بیشترین اهمیت را در ارتباط با این سوال دارند. مشارکت زنان در ورزش افزایش اعتماد به نفس، دوری از مواد مخدر، نداشتن ناهنجاری‌های جنسی، پیشرفت تحصیلی و کاهش جرایم را در آنان موجب می‌شود (۲۸). به علاوه ورزش اشتیاق به مشارکت‌های اجتماعی را به وجود می‌آورد (۲۹). البته برخی پژوهش‌ها

1. Mull et al 1997

نیز نتایج متناقضی را گزارش کرده‌اند؛ برای مثال مشخص شده است که میزان حاملگی در سنین نوجوانی در دختران اسپانیولی ساکن شیکاگو در میان ورزشکاران بیشتر از غیرورزشکاران است (۳۰). در پژوهش حاضر، بر نقش ورزش حرفه‌ای در پیشگیری از انحرافات اجتماعی زنان مسلمان تاکید شده است.

ورزش زنان در کشور ما و بسیاری از کشورهای اسلامی، به دلیل محرومیت از تبلیغات به‌عنوان عامل مهم در جذب حامی مالی، بسیار بیشتر از سایر بخش‌های ورزش به بودجه‌های کمکی به ویژه از جانب دولت نیازمند است. از آنجا که نمونه‌های پژوهش عقیده داشتند دولت‌های جوامع اسلامی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان را حمایت نمی‌کنند، این مسئله جای تامل دارد و باید در این زمینه چاره‌ای اندیشیده شود. به ویژه این‌که کشورهای غیرمسلمان گام‌های بلندی برای برابری ورزش زنان با مردان برداشته‌اند نمونه‌ای از آن، ماده ۹ اصلاحات آموزشی در آمریکا بود که عاملی سرعت‌بخش^۱ در تغییر فضای ورزشگاه‌ها به نفع بانوان بود (۳۱). در ورزش زنان در مقایسه با ورزش مردان مشکلات و تبعیض‌های فراوانی در زمینه حمایت‌کنندگان مالی (۲۱ و ۲۲) رسانه‌ها و تبلیغات و منافع حاصل از آن (۹، ۲۳ و ۲۴) وجود دارد. به گونه‌ای که قطع حمایت حامی مالی در تیم بیس بال زنان در آمریکا موجب شد این تیم در سال ۱۹۹۷ منحل شود (۳۱). در آوریل سال ۲۰۰۴ نیز باشگاه فولهام انگلستان اعلام کرد که اگر تا ماه ژوئن یک حامی مالی برای تیم فوتبال زنان این باشگاه پیدا نشود، بودجه آن را قطع خواهد کرد (۳۲). این شرایط به ویژه در مورد ورزش زنان مسلمان و بحث‌هایی مانند حجاب اسلامی و محدودیت‌های تبلیغاتی در این زمینه و عدم رغبت حامیان مالی به استفاده از این بخش برای دستیابی به منافع بیشتر دو چندان است. در پژوهش حاضر نیز به حمایت نامطلوب حامیان مالی از ورزش حرفه‌ای در جوامع اسلامی اذعان کرده‌اند.

۳- حرفه‌ای شدن ورزش زنان مسلمان چه اثرات منفی و مثبتی از جنبه‌های ورزشی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و سیاسی دارد؟

یافته‌های پژوهش نشان داد «نقش مثبت ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی»، «نقش مثبت ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان در توجه والدین به ورزش فرزندان دختر» و «نقش مثبت ورزش حرفه‌ای در افزایش تندرستی زنان مسلمان» بیشترین اهمیت را در ارتباط با این سوال داشتند. رویدادهای ورزشی بین‌المللی باعث گردهم آمدن ورزشکاران از ملیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف می‌شود. این اتفاق باعث می‌شود که جدای از

تفاوت فرهنگ‌ها، ملیت‌ها، مذہب‌ها و باورها، فضایی دوستانه بین شرکت‌کنندگان شکل گیرد و در محیطی دور از تفاوت‌های مذکور با یکدیگر رقابت کنند. پژوهش حاضر نشان داد یکی از فواید مثبت گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان، افزایش توجه والدین به ورزش دخترانشان است. به نظر می‌رسد که این دو، بر یکدیگر اثری متقابل داشته باشند به گونه‌ای که ورزش حرفه‌ای توجه والدین به ورزش دختران خود را در پی دارد و توجه والدین به ورزش دختران، پشتوانه‌ای برای تقویت و گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان خواهد شد. شواهد زیادی وجود دارد که همگی حاکی از نقش مثبت توجه زنان به ورزش و فعالیت‌های بدنی است (۳۳ و ۳۴) و ورزش نقشی قوی و مثبت بر برخی شاخص‌های سلامتی کلی در دختران دارد (۳۰). در این پژوهش نیز دیدگاه نمونه‌های آماری همین گونه بود. آنها بر نقش مثبت ورزش حرفه‌ای در افزایش تندرستی زنان مسلمان تاکید داشتند.

۴- چه موانع و فرصت‌هایی بر سر راه گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان (ورزشی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی، اجتماعی) وجود دارد؟

یافته‌های پژوهش نشان داد «وجود علاقه در جوانان برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان (به‌عنوان یک فرصت)»، دارای بیشترین اهمیت بود. تغییر نگرش در مورد شرکت زنان در ورزش، ایجاد سازمان‌های مرتبط با ورزش زنان، ایجاد قانون فرصت برابر در ورزش در آمریکای شمالی و نیز جذاب‌تر بودن زنان ورزشکار نزد مردان (۳۵)، همگی علاقه زنان را افزایش داده است.

«وجود افراد مستعد فراوان برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان (به‌عنوان یک فرصت)» و «وجود تنوع جغرافیایی لازم در جوامع اسلامی برای گسترش کمی و کیفی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان (به‌عنوان یک فرصت)» بیشترین اهمیت را در ارتباط با این سوال داشتند. در بعد موانع و فرصت‌های موجود برای گسترش ورزش حرفه‌ای زنان، بیشتر بر وجود فرصت‌ها تاکید داشتند؛ به‌عبارت بهتر، می‌توان گفت که آزمودنی‌های پژوهش حاضر در ارتباط با گسترش ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان دیدگاه مثبتی داشتند و مثبت‌اندیش بودند و از دیدگاه منفی به آن نگاه نمی‌کردند.

۵- چه ضرورت و راهکارهایی برای حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان مسلمان وجود دارد؟

تحلیل داده‌ها نشان داد میان پاسخ‌های ارائه شده برای عوامل در نظر گرفته شده در این هدف، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد؛ لذا نمی‌توان با اطمینان بیان کرد که رتبه‌های تخصیص یافته به عوامل در نظر گرفته شده در این سوال، نشان از اهمیت معنی‌دار آنها دارد.

منابع:

1. An Olympic Games Premier (1999) Published by Amateur Athletic Foundation of Los Angeles, Available on: http://www.aafla.org/6oic/OlympicPrimer/OlympicPrimer_.htm.
2. Acosta, R.Vivian; Carpenter, Linda Jean (1994). The Status of Women in Intercollegiate Athletics. In S. Birrell; C. I. Cole (Ed) Women, sport, and culture. Human Kinetics, USA
3. Rodriguez, Nathalie (2002). MEMOS V, Women and management in International Olympic Federations
4. Garratt, L. (1989). Women in Sports, CitySports, 3 (7), 10-12.
5. Lords, Erik (2000). Increased Sports Opportunities for Women. www.makeithappen.com
6. Women in sport (1998). 1998 US Ice Hockey Team. www.makeithappen.com
7. Women's Sports Foundation (2004) Women's sports & fitness fact & statistics. <http://www.womenssportsfoundation.org/cgi-bin/iowa/>
8. Hoffman, Abby (1994). On progress, setbacks. www.makeithappen.com
9. Messner, Michael A. (1994) Sports and male domination: the female athlete as contested ideological terrain. In S. Birrell; C. I. Cole (Ed) Women, sport, and culture. (pp. 65-80). Human Kinetics, USA
10. Nelson, Mariah Burton. (1999). The Pinney Generation: Stanford Women's Basketball in the Seventies. www.makeithappen.com
11. Sharpe, Claire (1994). Badminton player, on combining sport and motherhood. www.makeithappen.com
12. Penney, Dawn (2002). Gender and physical education; contemporary issues and future directions, Routledge, New York .
13. Sfeir, L. (1985) The status of Muslim women in sport: conflict between cultural traditions and modernization, International Review for Sociology of Sport 20 (4): 283-304
14. Tom Farrey (2001). Travel Equity for College Teams. www.makeithappen.com
۱۵. پارکز ژانت بی، بیورلی آر. کی زنگر و جروم کوارترمن (۱۹۹۸) مدیریت معاصر در ورزش. ترجمه: محمد احسانی، ۱۳۸۲، چاپ اول، انتشارات دانشگاه تربیت مدرس.
16. Meyer, Jan (2003) Commission Undercuts Title IX. www.makeithappen.com/wis/index.html
17. Lapchick, Richard (2001). 2001 Racial and Gender Report Card, Center for the Study of Sport in Society. <http://www.sportinsociety.org/>
18. Suggs, W. (2000) New Study Finds a Decline in the Number of Female Coaches. www.makeithappen.com
۱۹. احسانی، محمد و مریم عزب دفتران. ۱۳۸۲، «بررسی عامل‌های بازدارنده مشارکت فعالیت‌های ورزشی دختران دانشجو در دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان»، فصلنامه المپیک، سال یازدهم، شماره ۳ و ۴ (پیاپی ۲۴).

20. <http://www.iftribune.com/news.asp?id=4&pass=49>
21. Sydor, Alison (1994). Cyclist, on equity in cycling, www.makeithappen.com
۲۲. خبرگزاری سینا (۱۳۸۴/۳/۴) حامی مالی، شاهرگ حیاتی ورزش.
23. Amateur Athletic Foundation of Los Angeles (1999). Gender in Televised Sports: 1989, 1993 and 1999, 2000. Los Angeles, CA: Amateur Athletic Foundation of Los Angeles.
24. American Society of Newspaper Editors (2000). Women's sports coverage still lacking. April 14, www.makeithappen.com
25. Scharenburg, S. (1999) Religion and sport, in J. Riordan and A. Kruger (eds) The International Politics of Sport in Twentieth Century, London: E & FN Spon
26. DaCosta, Lamartine P. (2002). Olympic Studies, Current Intellectual Crossroads. Group of Research on Olympic studies, University Gama Filho – PPGEF, Rio de Janeiro, Brazil, Available on: <http://www.la84foundation.org/SportsLibrary/Books/OlympicStudies.pdf>
27. Mull, Richard.; F. Kathryn; G. Bayless; Craig M. Ross; Lynn M. Jamieson (1997). Recreational sport management. Human Kinetics. 3rd Edition
28. Canadian Fitness and lifestyle Institute (2000). Economic costs of physical inactivity. The Research File.
29. Women's Sports Foundation. (1998). Eisenhower Park, East Meadow, New York
30. Women's Sport Foundation (2005). The Women's Sport Foundation Report: The Status of Health and Physical Activity in Chicago Hispanic Girls. Available on: www.WomensSportsFoundation.org
31. Yogi Berra Museum and Learning Center (2005). Women in Sport. Available on: http://www.yogiberramuseum.org/prog_womeninsports.html
32. Parliamentary Assembly (2005). Discrimination against women and girls in sport. Council of Europe. Report from committee on equal opportunities for women and men by Mrs. Manuela Aguiar. Available on: <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc05/EDOC10483.htm>
33. British Journal of Cancer, 2000, 82 (3):725-730
34. Colton & Gore, (1991) Risk, Resiliency, and Resistance: Current Research on Adolescent Girls, Ms. Foundation
35. Kuan, Lim Lai (2004). The Development of Sport in Singapore: An Eliasian Analysis. Ph.D thesis, James Cook University. Available on: <http://eprints.jcu.edu.au/1133/02/02whole.pdf>

پروژه‌های علمی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی